

International
Diabetes
Federation

world diabetes day
14 November

14. НОВЕМБАР- Свјетски дан борбе против дијабетеса

Свјетски дан борбе против дијабетеса обиљежава се 14. новембра још од 1991. године на иницијативу Међународне федерације за дијабетес (IDF) и Свјетске здравствене организације (СЗО) као одговор на огроман пораст оболијевања од ове болести. Циљ обиљежавања 14. новембра јесте да се подигне свијест друштва о стању са којим свакодневно живе милиони људи широм свијета.

Дијабетес мелитус је хронична незаразна болест због које организам не може произвести довољно инсулина за контролу нивоа глукозе у крви, настаје удруженим дјеловањем генетских и многобројних фактора средине, а манифестује се карактеристичном клиничком сликом са прогресивним развојем компликација кроз процесе атеросклерозе и микроангиопатије.

Постоје двије врсте дијабетеса, тип 1 који захтјева свакодневну примјену ињекцијом или пумпом и тип 2 који се може контролисати одржавањем добре и правилне исхране или употребом одређених лијекова. Врло је важно да особе с дијабетесом своје стање држе под контролом како би смањиле и избјегле дугорочне компликације. Посљедњих година постигнут је огроман напредак на овом пољу, међутим, од виталне је важности да се развојни рад настави, како би се осигурало да особе обољеле од дијабетеса могу живјети што квалитетнијим и нормалнијим животом.

Када говоримо о броју обољелих од дијабетеса, Међународна федерација за дијабетес објавила је податке за 2021. годину :

- Једна од десет одраслих особа живи са дијабетесом (око 537 милиона). Очекује се да ће до 2030. године овај број порасти на 643 милиона, а до 2045. године на 783 милиона.
- Три од четири особе са дијабетесом живе у земљама са ниским и средњим приходима.
- Једна од двије одрасле особе живи са дијабетесом, који им није дијагностикован (око 240 милиона).
- Сваке секунде у свијету умре једна особа обољела од дијабетеса. У 2021. години 6,7 милиона људи је умрло од дијабетеса.
- Најмање 966 милијарди долара потроши се на лијечење дијабетеса, што представља око девет одсто од укупне потрошње на здравство за одрасле, а у посљедњих 15 година трошкови су повећани за 316 одсто.
- Више од 1,2 милиона дјеце и адолесцената живи са дијабетесом типа 1.
- Једно од шест новорођенчади (око 21 милион) оболи од дијабетеса још током мајчине трудноће.
- 541 милион одраслих има толеранцију на глукозу, што представља висок ризик за настанак дијабетеса тип 2.

Тема Свјетског дана борбе против дијабетеса за 2022. годину је „Приступ њези код дијабетеса 2021.-2023.“

Неколико милиона људи, са дијабетесом, широм свијета нема услове да своју болест држи под контролом и спријечи компликације. Особама са дијабетесом потребна је стална брига и помоћ. Иако инсулин постоји већ 100 година, доступност је и даље представља проблем.

Друга година кампање Свјетског дана борбе против дијабетеса 2021.-2023. године усредсређена је на идеју да се грађани што више информишу у вези са дијабетесом како би на вријеме спријечили оболијевање од ове болести. Сврха обиљежавања овог дана јесте да се препозна дијабетес као проблем који погађа све људе широм свијета и није специфичан ни за једну расу или државу.

Период пандемије вируса корона представља додатну опасност за особе обољеле од дијабетеса, осјетљивије су и постоји већа могућност да дође до тежих компликација.

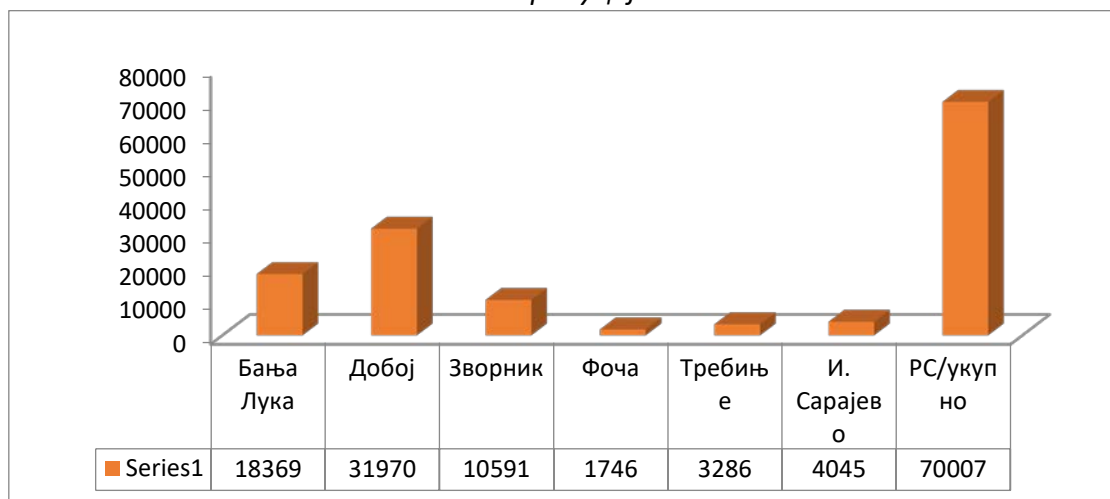
Глобална заједница дијабетеса мора да се удружи и подигне свој глас како би осигурала да дијабетес, као водећи узрок глобалног инвалидитета и смртности, добије потребну пажњу.

Дијабетес мелитус у Републици Српској

У складу са Правилником за обавезно пријављивање дијабетес мелитуса, све надлежне здравствене установе врше пријаву обољелих лица од ове болести.

На основу достављених пријава од стране здравствених установа, до 31. 12. 2021. године пријављено је 70.007 особа обољелих од дијабетес мелитуса, а највећи број пријављених је из Добоја, затим из Бањалуке, Зворника, Источног Новог Сарајева, Требиња и Фоче.

Графикон 1. Број пријављених обољелих од дијабетес мелитуса са регионалном дистрибуцијом

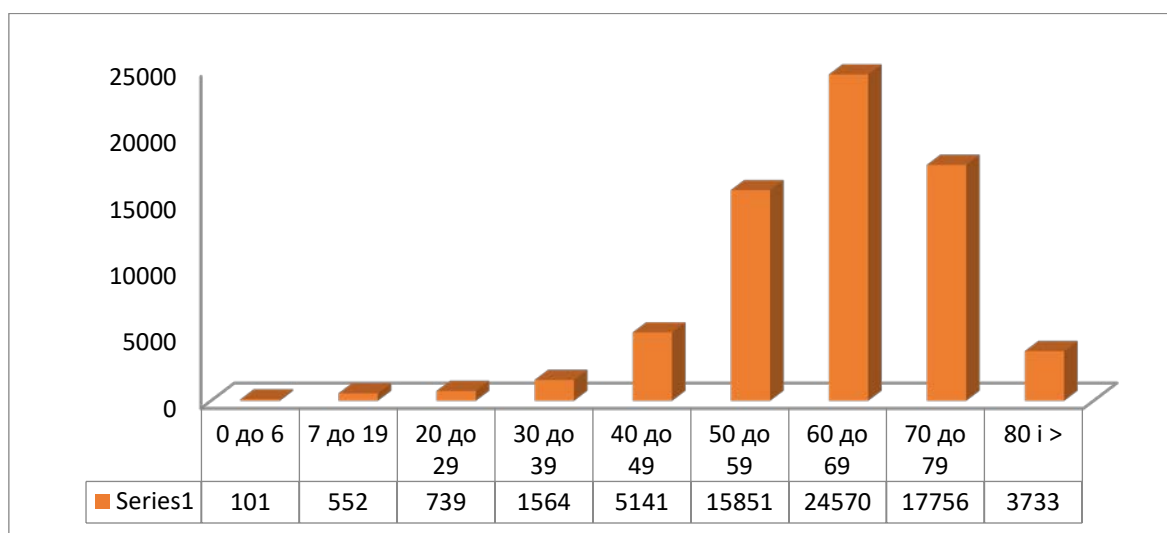
Према достављеним подацима, процијењена стопа преваленце дијабетеса у Републици Српској је 6,2 одсто.

Анализом података о типу дијабетеса од укупног броја пријављених, 16.776 (24 одсто) је тип 1, а 53.231 (76 одсто) је тип 2.

Према полној структури од укупног броја пријављених, 38.380 (55 одсто) су особе женског пола, а 31.627 (45 одсто) су особе мушког пола.

Према старосним групама, највећи број обољелих је регистрован у седмој деценији живота.

Графикон 2. Дистрибуција пријављених обољелих од дијабетес мелитуса према узрасту

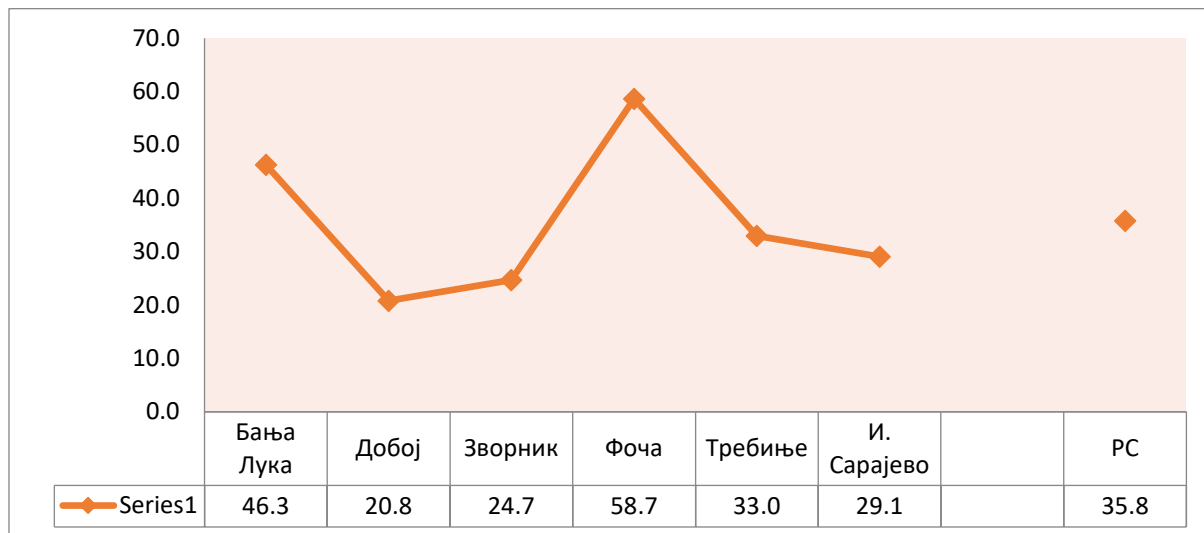
У 2021. години у Републици Српској пријављено је укупно 407 нових случајева обољелих од дијабетеса мелитуса и то 39 тип 1, а 368 тип 2. Од укупног броја пријављених новообољелих, 210 особа је мушког пола, а 197 особа је женског пола.

Табела 1. Број новообољелих од дијабетеса у 2021. години са регионалном дистрибуцијом у односу на тип и пол

Редни број	Регион	Укупно	Тип - шифра		Пол	
			Тип 1	Тип 2	М	Ж
1	Бања Лука	238	11	227	133	105
2	Добој	40	4	36	18	22
3	Зворник	62	12	50	27	35
4	Фоча	25	6	19	13	12
5	Требиње	21	2	19	7	14
6	И. Сарајево	21	4	17	12	9
Укупно		407	39	368	210	197

Стопа инциденце у 2021. години у Републици Српској је 35,8/100.000, а кретала се од 20,8/100.000 у регији Добој, до 58,7/100.000 у регији Фоча.

Графикон 3. Стопа инциденце дијабетес мелитуса са регионалном дистрибуцијом

Неки од цитата поводом Свјетског дана дијабетеса:

1. „Инсулин није лијек за дијабетес, то је лијечење које омогућава дијабетичарима да сагоре довољно угљених хидрата тако да протеине и масти могу додати исхрани у довољним количинама да би обезбиједили неопходну енергију за живот". - Фредерик Бантинг.
2. „Суочавање са дијабетесом је тешко, али ако то не учините, са посљедицама ћете морати да се носите читав живот“ – Брајан Адамс.
3. „Дијагноза дијабетеса може бити веома застрашујућа и лако може учинити да вам живот на тренутак стане“. - Чарли Кимбол.
4. „Нездраве навике у исхрани изазивају велике здравствене проблеме, попут дијабетеса и срчаних болести, а могу довести и до несигурности, поремећених образаца исхране и ниског самопоштовања“. - Мет Картрајт.
5. „Дијабетес није изљечив, али је одржив." - Алвин Леунг.
6. „Научни подаци указују на позитивне односе између вегетаријанске исхране и смањеног ризика од гојазности, коронарне артеријске болести, хипертензије, дијабетес мелитуса и неких врста рака“. - Џон Робинс.
7. „Одрасти, помирити се и проживјети компликације дијабетеса. - Пол Каткарт.

Слогани свјетског дана борбе против дијабетеса, који промовишу здрав начин живта:

1. „Почните да заузimate став против глобалног медицинског проблема прије него што тај проблем почне да утиче на вас."
2. „Ослободите се шећера, ослободите се дијабетеса.“
3. „Упознајте дијабетес, борите се против дијабетеса.“

4. „Никада не можете знати превише када је у питању ваше здравље.“
5. „Будите пажљиви према дијабетичарима, имају довољно убода до сада.“
6. „Избегавајте слатко за ваше добро.“
7. „Живот није готов због тога што болујете од дијабетеса. Искористите оно што имате и будите захвални.“

ПРИПРЕМИЛА: мр сц. др Љубица Јандрић, спец. епидемиолог